नं० ६०-६-घ

कर्मविपाकः (धर्मशास्त्रम्)

पत्राणि रत: १५=१४ (अपूर्णम्)

नं० ९०९-घ

कर्त्ता शातातपः

पत्राणि १४/१५

घ्न सुहृद्वधपुत्रघ्नो गर्भपातनः॥१५॥ मित्रविश्वासघाती च बाले वृद्धे गे नास्तिवादो मद्याही महापापी तथैव गुरुतल्प
१६॥ स्वामिद्रोही व्रतत्यागी च दातुर्दाननिवारकः। पारदाराभिगामी च परद्रव्यापहारकः॥१७ एते चान्ये च बहवस्त्रिविधाः
प्रातकेप्युताः॥ प्रायश्चित्तं न कुर्वंति ल स पापाचात्र पापिनः॥१८ ते यांति नरकं घोरं तस्य वस्याभिल्लद्देशे। कुर
वराजयक्ष्मा च प्रमेहो ग्रहणी तथा॥ १९ मूत्रकृच्छ्राश्मरीकास अतीसारभगंदरौ। दुष्टव्रणं गंडमाला पक्षा
घाततपीनसं। गुदभ्रंशं तां वहद्रोगं कामलासर्पिवत्तीकं॥२० प्रकोष्ठिकं छिन्निकं च तथा व्यन्निकसंयुतं।
चतुर्थिकं वात्पुग्रं च तथैव सततं ज्वलं॥२१॥ दोषदंसं निपातोत्थं कंठीसूलं च जायते। नेत्रदोषं शिरोदोष
दोषं वेदरसं ज्वरं॥२२ अनुश्वासमनुश्वासं प्रतापं रक्तवातकं। भगंदरमतीसारं मूत्ररोगादि वित्सकी॥२३॥
असानि वात तथा वाद्धिसी सा जिघ्यं शरीरिणां। पैवातप्रज वा रोगा एव पित्तसमुद्भवाः॥२४ कफोद्भवाश्च ये
विज्ञेया न्ये सन्निपातकाः। वंध्यारोगोद्भवे चैव दुराघाकार जायते॥२५ काकवंध्या जवे चैव एकपुत्रा समुत्प
ते॥ द्विवंध्यास्याज्जवेद्रोगं कन्यापुत्रस्तथैव च॥२६ मृतवत्सा याण्डजीवा कन्या वंध्या रजस्वला। कुर्न वंध्या
वैपुष्पिनी च पंचमासात्रिमासकं॥२७ गंडज्ञारक्तश्रीलीं श्यपपरं श्वेतपुष्पकं। एते चैव महारोगा महापा
पोद्भवा नृणां॥२८ जलोदरप्लीहकृमि क्षीहहृच्छूल रोपक्त्व्रणा निव। स्वसाज्जीर्णापुरा कर्द्दूर्वपुः कंपावि वर्षि
का॥२९ वल्मीक पुंडरीका कृष्टरोगः पापसमुद्भवाः। शिरोर्त्तिं दानृणां रोगा ब्रह्मशापाद्भवंति हि।३० अन्ये बब
दुधा रोगा जायंते दोषशंकराः। उच्यंते च्यानि दानानि वक्ष्ये दंवक्रमान्नृणां॥३१ महापापिषु सर्वेष्वेवं तद

कर्मवि०

2

द्विमुपपातके। दद्याद्दानं तु षष्ठांशं सुविज्ञेयं भवेद्ध्रुवं। २२ ते षां मन्त्रिविशतिं च सुवर्णानि कृतास्य साविधिः। दर्शनं कर्म
गंभीरं च दिद्दानं बुधैर्ध्रुवं। २३ जन्मजन्मनि यदा तस्य दिनं वंध्या पनं तथा। धार्जन्यितं तं न कुर्वीत तस्यैवालिस्य
तपुनः। २४ न कृतां च रेता तस्य जाति शास्त्रा लिकथ्यते। व्यापितं वा च जन्म निर्वापुत्रैपशुरूपतः। २५ न ददर्शका
पुस्तकं च न शश्या तस्य कारणे। यदि दर्शन पापेभ्यः पूर्वजन्मकृता कृतं। २६ दीयते विधिदानेन पुस्तकं प
तु कथ्यते। अथ सा धारतां मंत्रं गोदानादिषु कथ्यते। २७ गोदानं वत्ससंयुक्तं सुशीलं सुपयस्विनं। वृषभ
नेषु गोदानं स्वशश्या वरकांचनं। २८ दानं च भूमिदानेन दशवर्णाद्धिजातये। गोसहस्रसमं दद्यात् हस्ताश्व
रथवाजिनं। २९ छागदाने धरश्यैव स्त्रीदानेसह पदानकं। छत्रं कुमंडलुं दद्यादुपानहौ विशेषतः। ४० अन्ये
षां चैव दानानां पूर्वजन्मनि किं फलं॥ ४१ इति कर्मविपाके कर्म्म महातीवेशातातपेनोक्तं साधि प्रतीका
रेण पूर्वजन्मनि निर्वेदानविधिः प्रथमोध्यायः॥ १॥ अथ कर्म्मविपाकमहा जिज्ञासे ...
माहतस्प्रतीकारश्च॥ ... ये पुनः कर्मजन्मनि विक्रूरपिशुनैश्च तस्य निधौ। पूर्वजन्मनि
विचोपः कर हस्तदीयते पुनः। वेश्यारंगे भूमिपातेन तस्य पापि नो जन्म चांडालस्यापि जायते।
लक्ष्येता व्यापितं दद्भिता देशे जन्म भवति। इदं। अथ कर्मविपाकमाह॥ ॥ पद्मपुराणे। ॥
तस्य कर्मप्रज्ञावस्य अघज्ञमोत्तमोद्भवेत्। ब्राह्मणो न चिन्नो वैश्यो। पूर्वजन्मपापेन संतप्तः त्वापि
तं तं च वचन धर्मनिरोधतु भूतकार्यसंतति। संकोचनं तु ब्राह्मं जलं भवति। महादेवसहस्त्र १... कलशं ति स्वव
नं च यथाशक्ति ब्राह्मणा भोजनं। तथा च दोह्नं तं तो तु ब्राह्मं जलं माहेश्वरे कुर्यात् रूपं प्रतिमा भवतु। तोर

२

तद्वर्षे त्रिंशीतिमासषट्कं भवति कवशाद्भुपसास्त्री हि संपूर्णं सवस्त्रं ॥ ७ ॥ मृतभार्यः पुरुषः ॥ ७ पूर्वजन्मनि
पतिव्रिन्न् तस्य निर्विपक्षकल्प्यते। शृणु त्वं तापसश्रेष्ठ यथा प्राह प्रजापतेः ॥ १ ॥ पूर्वजन्मकृतं पापं पत्नीनाश
नं जायते। तच्छिद्रं दानमेवैष्यं जपहोमसुरार्चनैः ॥ २ ॥ यथा धेनुसहस्रेषु वत्सो विंदति मातरं। पूर्वजन्म
कृतं कर्म कर्त्तारमनुगच्छति ॥ ३ ॥ रूपलासंबंधनार्थी पुत्रदारादिभुस्तथा। रूपलक्षणपेक्षप्यंत्यां तितत्रका
परिवेदना। ४। ग्रामेश्वरो पूर्वदेशे राजपुत्रो तिलंपटः। परदारा हृता तेन बलात्कारेण वेदंति। ५। सापि
दातकृत् हे यावा विषं भुक्त्वा मृता तदा। स्वकुलोत्पन्नपुरुषे सत्या जितो राजपुत्रकः। ६। दैवयोगात्कृतस्तीर्थ
पापच्छेदपरम्पदके। विष्णु विकाशभावेन मृतस्तत्रैव सोपि वै। ७। तस्य तीर्थ[illegible] भावेन जन्मस्यात्मध्य
देशके। ब्राह्मणाः क्षत्रियाः वैश्याः शूद्रकाः सद्धावावर्त्तकः। ८। तेन कर्मविपाकेन निःस्त्रीको त्रैव
जन्मनि। यदा पजलति नीं धेनुं कपिलां तु प्रदास्यति। ९। तदा भवति सस्त्रीको वेन्नदाघाकृवेन्नहि तत
स्मात्सर्वप्रयत्नेन दातव्यं दानमुत्तमं ॥ १० ॥ इति शातातपेनोक्तं मृतभार्यात्वहरं। ७। अथ बहुमृतभा
र्यत्वहरमाह। ७ यथा च। १ याम्यदेशे भवेच्छूद्रो धनवान्न्नधिकारवान्। विप्रस्य वहता भार्या बलात्का
रिता तेन हि ॥ १ ॥ रूपयौबनसंपन्ना वस्त्रालंकारभूषिता। पतिव्रताधर्मरता सुशीला सत्यवादिनी। २।
कस्य मर्त्यो द्विजः सोपि शापं दत्वा ततो न्यतः। निस्त्रीकस्त्वमपुत्रश्च भवे जन्मनि जन्मनि। ३। तस्मिन्
जाते द्विजवरे बालतो दुःखपीडिता। तद्वियोगेन संतप्ता न सुखं विंदते क्वचित्। ४। ततो बहुतिथे का
ले सा स्वर्गगा भवत्तदा। सोपि शूद्रो मृतः काले [illegible] बकारू। ५। हारितं तेन [illegible] विताने [illegible]

कृषकान्निर्विवित्रातिगृहीता। निवतेनवै ।६। तया स वारितो गीस्यां ततः क्रोधेन पूरिता। कूर्मो निपातिता पत्नी
मुष्टिघातेन घातिता ।७। पुनः पादप्रहारेण सा मृता वरवर्त्तिनी। तद्दोषेणातु या कन्या सा पिपं च त्वमागता।
कर्मवि॰ ।८। तद्धियोगातुरः क्रुद्धो स्त्रीघीया चारतो भवत्। कालेन गच्छता तत्र गंगाद्वे शालिके मृतः ।९। तेन पुन्यप्रभावे
3 न मध्यदेशे द्विजो भवेत्। धर्मकर्मरतो नित्यं देवब्राह्मणपूजकः ।१०। पूर्वजन्मकृतं पापं तेन व्याधिर्जजन्म
नि। अन्या वर्षीकृतदपुत्रश्च ततो दुःखेन दुःखितः ।११। तस्य पापविशुध्यर्थं व तस्त्रीधेन वा ददेत्। कपिलाया
दत्वा मीगोरीनीलिकाश्च विशेषतः ।१२। एवं यः कुरुते मर्त्यः पुन्यस्मरणमुत्तमं। पापकर्तु कमुन्मुच्य फलं
प्राप्नोत्यशंसयेः ॥१३॥४॥ इति कर्मविपाके कर्ममहार्णवे शातातपेनोक्तं मत त्राणां लहरं समाप्तं ॥४॥
अथ ५ ॥ पूर्वदेशे समुत्पन्नो राजपुत्रो महायशाः। कृतापराधं पुरुषं हंतुं बुद्धिमकारयेत् ।१। स नरो
बंधनान्मुक्तो विप्रं शरणमागतः। तेनानीतो नरः सोपि घातितो रुदति द्विजे ।२। स द्विजो गरलं हेलन्मृतो
श्यापि वशंतेगो। ब्रह्महत्या भवेत्तस्य तत्फलं तेजा न्हवीं गतः ।३। दानपुन्यादिकं कृत्वा किं विद्युत्या नशिष्य
ते। सप्तमे वाष्टमे वर्षे पुत्रशोकं भविष्यति ।४। पूर्वजन्मकृतं पापं तस्य विन्हं तु दर्शयेत्। उत्तरे जन्मजव
ति भृङ्गजात्यां वसत्यतो ।५। प्रथमस्त्री विवादे च स्त्रीपापी जोष्यं करिष्यति। तस्य जन्मकृते पुन्यमति ये सा
उत्ते पुनः ।६। गवां वधो भवत्तत्र च वन्हिदाघे द्विजस्य च। गोदानं दशितं तस्मै द्रव्यमेवास्य दीयते ।७। अन्य
जन्मनि कर्मस्थो कृतं धर्मं च पातकं। अन्यजन्मनि तस्यैव मध्यदेशो विधीयते ।८। उत्पत्तिश्च कुले २
श्रेष्ठे राजविप्रः प्रतापवान्। तस्य पुन्यप्रभावेन भवंति कुलसंपदः ।९। पूर्वजन्मकृतं पापं पुत्रशोकं

विष्यति। १० मृत्योश्चापि वंशं याति ॥ सप्तमे वाष्टमे मासे वर्षे वा तां द्विविके तथा। अष्टमे दशमे वर्षे पुत्रशोकं
न विष्यति। ११ मृत्योश्चापि वंशं याति वरस्तां पूर्वजन्मनि। प्रायश्चित्तं च कर्त्तव्यं जपहोमसुरार्चनैः। १२ महापा
पेषु सर्वेष्वंतदर्द्धं तूपपातके। दद्यात्पापेषु षड्भागं कल्पं व्याधिबलाबलं। १३ स्वर्णकूप्यावताम्रीवातितवा
मूर्त्तिः स्वशक्तितः। कर्त्तव्या कर्म्मणा गोवीवृषदानं कल्पितं बुधैः। १४ पूर्वजन्मनि यत्पापं फलतं वे नरस्य हि:
फलती। यावत्तस्य न कुर्वीत तावत्तस्यैव जायते। १५ न पुनश्चरेत्तां येन द्रुतं तं न छायाछतः श्रुतं। तस्य तद्दा
६ धयेत्तस्य स्त्रीपुत्रपशुरूपधूकं। १६ दातव्यं विधिवद्दानं पुस्तकं वस्त्रकाशते। अदाने प्रत्यवायी स्यात्पा
ततो दानं समाचरेत्। १७ विष्णोश्च प्रतिमां कुर्वीत रूप्याचस्य हितं ध्रुवं। विष्णुमूर्त्तिः सुवर्णा स्यात्
रूप्यामूर्त्तिश्च रूप्यका। १८ पलत्रयेन वै तस्य पुरुषा हतिरजवे। लक्ष्म्याश्चैव पलं रौप्यं नारायणका
र्त्ता कल्पयेत्। १९ सर्वस्य प्रतिमां कुर्यात्पञ्चद्वादश मुक्तकं। चिह्नितामन्नदानं च भूमिदानं विष्णु
घतः। २० त्रिपलेन तदर्द्धेन तदर्द्धेनापि वा पुनः। तदर्द्धं दीयते दानं यथा वित्तानुसारतः। २१ पूर्वस्मा
नं क्रमेणैव प्रतिमापूजनं ततः। कुंकुमैश्चंदनैश्चैव श्रीखण्डैः कर्पूरकेस्तथा। २२ दशांगं दीपते धूपं
शतज्योतिश्च दीपकः। नैवेद्यं विविधं चैव क्षौमवस्त्रेण वेष्टितं। २३ एवं विधं प्रकर्त्तव्यं पुत्रसंतानहेतवे।
हरिवंशश्रुतेश्चैव वंशोन्नवति निश्चितं। २४ जीवितं पुत्रसंयुक्तं धनधान्यसमाकुलं। वांछितं लभते
पुनः पसुखसंतानवर्द्धिदं। २५ इति कर्म्मविपाके शातातपप्रोक्ते मृतपुत्रत्वहरं ॥ २६ वंध्यात्वयोग
चतुर्थकं ॥ २६ ॥ अथ कर्म्मविपाके पूर्वजन्मानि शिवपुराणे शिवगीतायां वचनात् वंध्यायोगः ॥ २ ॥

पूर्वदेशे समुत्पन्नो राजपुत्रो महायशाः । कृतापराधं पुरुषं हंतुबुद्धिमकारयत् ॥१॥ स नरो बंधनान्मुक्तो विप्रं शरणमा-
कर्म वि० गतः । तेनानीतो नरस्तोपि घातितो रुदति द्विजः ॥२॥ साधुर्द्विजो गरं च स्नेत्वा मृतो मृत्योपि विशं गतः । ब्रह्महत्या भवेत्तस्य
तत्कृते जान्हवीं गतः । दानपुन्यादिकं कृत्वा किं विशुद्ध्याव शिष्यते ॥३॥ सप्तमे चाष्टमे वर्षे पुत्रशोकं लभिष्यति ।
पूर्वजन्मकृतं पापं तस्य चिन्हं तु दर्शयेत् ॥४॥ उदरे जन्म भवति अद्जातां वसत्यतो । प्रथमस्त्रीविवाहस्य
स्थापी लोजं करिष्यति ॥५॥ तस्य जन्मकृतं पुत्रपमतिप्रियाद्यनं पुनः । गोवंधनं भवेत्तस्य स्वेच्छाकारं तनोति
जः ॥६॥ गोपीतां दशीये तस्य दुःखं मे वास्य दीयते । अन्यजन्म निकर्म्यो कृतं धर्मं च पातकं ॥७॥ अन्यजन्मज-
चैवैवमध्यदेशं विधीयते । उत्पत्तिश्च कुलेश्रेष्ठे ब्रह्मक्षत्रियवैश्यकं ॥८॥ कायस्थो वावतोऽकर्त्ता पितृसप्तमे
तिवानयथा । तस्य पुत्रपद्मजा वनजवंति कुलक्षयदः ॥९॥ पूर्वजन्मकृतं पापं पुत्रशोको च विद्यति । सप्तमे
चाष्टमे मासि वर्षातीतां दशमे तथा ॥१०॥ मृतपुत्रैव वसंयाति यत्कृतं पूर्वजन्मनि । तीर्थयात्रनं चक्रेत्तु वंवर्षमेक
त्रिपापहृत् ॥११॥ प्रायश्चित्तं च कर्तव्यं जपहोमासुराच्चनैः । हरिवंशे श्रुते चैव वंशो भवति निश्चितं ॥१२॥ ईश
धंदापयेन्मासि सिध्यर्थं श्वेतकंटकं । वैराटकं तथा जीरं दीपतां दुग्धसंयुतं ॥१३॥ दानं च दीयते तस्य केतुपूजा
समारभेत् । लोहं च प्रतिमां चैव कृत्वा टंकस्य सप्तकं ॥१४॥ कृष्णवस्त्रपरिच्छादितां कृष्णपुष्पैश्च पूजनं । गुग्गुलं
भागलं दानं खंडदानं विधीयते ॥१५॥ सप्तव्रीहियवान्नं च दुग्धतां च तीलैव संयुतां । कस्तूरी कृष्णसंयुक्तं तैलं स
पूनेसंयुतं ॥१६॥ शाकपक्वान्नागलं धूपं नैवेद्यं सफरिकारसतां । तस्य यज्ञा च कर्तव्या व्यासदीपैश्च वस्तुयते ॥१७॥ ल ४
वतां मधुदानेन केतु प्रतिमसंज्ञके । होमस्तु कृष्णतेजस्क तिलशर्करा घृतं डले ॥१८॥ केतुं दृष्ट्वा च वेदगा
पत्री ओपसुवमिति च्यवनं । केतुं कृत्वा नीतामेवं [illegible] : केतुर्देवता गायत्री विश्वामित्र ऋ

बिसविता देवता गायत्री छंदः अपुत्रत्वं रुजम्बारघसंनिधाने जपे विनियोगः ।२। दशांशं दीयते दानं त
स्य पापं प्रनश्यंति । पूर्वजन्मकृतं कर्म विपाकः परिज्ञायते ।२। तस्य ते न जविष्यंति ये कृताः पूर्वजन्म
नि । जीवितं पुत्रसंपुलं धनधान्यसमाकुलं ।२२। वांछितं लजते पुण्यं सुखसंतानवृद्धिदं ॥२३॥ इति शा
तातपेनोक्तं कृष्णछदानं केतु रषजदानं च तु वृषजदान विधिः । वंध्यायोगवनुर्थकं ॥४॥ अथ कर्मवि
पाकः पूर्वजन्मनि । शिवपुराणे शिवगीतावचनात् । वंध्यायोगा पुष्पवंतु स्यजन्म वक्ष्यते । ४॥
पूर्वजन्मकृतं पापं शूद्रजातीय तद्भवेत् । वीरो वापदि चांडालो विमातृगमनं जदि ।१। पितृव्यानिगमे
वैव ज्ञातिदाघं च गो भ्रमे । गंभीरपापसंभावे कृत्वा वै पूर्वजन्मनि ।२। जायीपाजवति तस्य कुपोन्यां
जन्मतद्भवेत् । संबंधं च जवे तस्य पापं वै वजविष्यति ।३। तस्य जायीत्यजे दूशं घटनावबहुधी रवेत्
पुरुषस्यैव मांधु कं सहगामनं च कारयेत् ।४। तस्य पुन्यप्रजावेन जन्मस्या मध्यदेशकं । उत्तमस्य
कुले जन्म ब्राह्मणाः सविप्रो जवेत् ।५ कायस्त्रोपि वृत्तिग्वापि प्रति जन्मनि शूद्रकं ।६। पूर्वजन्मकृ
तं तेन सोप्यार्थधनसंपदः तस्य पापप्रजावेन अत्रजन्मनि व्यापितं ।७। संबंधं च जवे तस्य गार्जा
रूपवती सती । अपुत्रपापी जवेत्तस्य वजवंध्यातु सा च्यते ।८। कस्ते न जवति कार्प्यं च फलं नैव प्राप
कृति । जो प्रधदापये तस्य विजोरं प्रेतकं दकं ।९। कृत कर्म प्रजावेन जन्म न्यत्र प्रसूतिकं । पूर्वजन्मनि
नं पापं वै वजविष्यति ।१०। तस्य विनिश्चितपापस्य जपहोमादिकर्म तु । तस्य कर्मप्रजावेन न पर त्रे प्रसूति
कं । दानं दशाश्चो गोश्चैव घंटावस्त्रेणार्षजूषितं ।११। तिलाश्चैव मवाप्येव दीयते द्रोणपंचकं । तदर्धं

कर्मवि०

5

तस्य दीयंते दानं चैवोपवलुके ॥१२॥ पुरोधा प्रतिमां कृत्वा पीतवस्त्रैरलंकृतां। पीतवस्त्रपरिछन्नां पीतपुष्पैश्च
पूजितां ॥१३॥ प्रतिमादानपर्यंते कुंकुमेन प्रलेपयेत्। अष्टनैवेद्यदानेन धूपदीपं च दापयेत् ॥१४॥ प्रथमं
लड्डुकं चैव द्वितीयं गुलकं तथा। तृतीयं सहकासारं चतुर्थं वटकैः सह ॥१५॥ पंचमं घृतपूरैश्च षष्ठं चैव सु-
हालकैः। सप्तमं वेष्टसैवेष्टकं अष्टमं फेनिका स्मृता ॥१६॥ सुकुंकुः सर्पिषा पुल्लाशायैः होमं कारयेत्। बृहस्पती- के
तिमंत्रेण अयुतानां जपं जपेत् ॥१७॥ पालाशसमिधश्चैव समंत्रां अंगिरा ऋषिः। ॐ इंद्रो देवता त्रिष्टुप्छंदः
गायत्री विश्वामित्र ऋषिः सविता देवता गायत्री छंदः दशांशहोमे विनियोगः। ॐ कुंभमेकं रवैश्चैव
शतछिद्रसहस्रकं। सर्वौषध्यः क्षिपेन्मध्ये स्नानं पंचामृतं भवेत् ॥१९॥ स्त्रीपुंसोरबलं ग्रासं प्रतिमास्था-
पयेत्कृता। दानं भूमिविशेषस्य ब्राह्मणान्भोजनेन तु ॥२०॥ शतमेकं तदर्द्धं वा वित्तशाठ्यं तथैव
च। एवं जन्मकृतं पापावरणं च विनश्यति ॥२१॥ इहैव लभते पुत्रं परत्रे मोक्षदायकं ॥ ॐ इति श्री
कर्मविपाके शिवपुराणे शिवगीतावचन पूर्वजन्मप्राप्तविचन्न वंध्यापंचमं तस्य मोक्षार्थं
बृहस्पतिप्रतिमा पीत गोदान विधिः ॥ ८॥ अथ कर्मविपाकमाह। ॐ पद्मकुलं पद्मपुर गोरजो वंध्या-
पपरं भवति। पुरुषं बंध्यते चैव दुर्जिह्वे बालवेचनं। कन्याविक्रियते तस्य इत्यमेव वकारयेत् ॥१ ४
एवं पापस्य तैश्चैव पप्परं अस्य जन्मनि। पश्चिमं भवते जन्म ब्राह्मणो वेश्यपो निवा ॥२॥ प्राजा

त्रं पूर्वजन्मं। एवमेव तस्य धर्मस्य हत्वा तत्पूर्वजन्मनि। ३। दुर्जिह्वं च जायते तस्य घृतश्चैव सर्सर्करा। एकं तो ब्रा
ह्मणो चैव बालकं मम विक्रिणा। ४। पुरुषं वेश्यै ते चैव कृतं पापं मयापुनः। ब्राह्मणस्य वचः श्रुत्वा ति पि
स्य विविधाकृतं।५।। जन्ममध्ये च वेस्मृत्युजल शापाज्जनार्द्दनः। तस्य पुन्य प्रजावेन जन्मस्यो यमैते कु
ध्वा ब्राह्मणो हि त्रिया वैश्यो कायस्थो वति। कस्य वा उत्तमो ज्ञाति शूद्रस्य धनाढ्यो भवते सुखं। स्त्री तां रू
पवती ज्ञाति साध्वी चैव प्रतिव्रता। तस्य जन्मधनाधीच वालस्य पुरुषस्य च। पूर्वजन्मनि पंवि रूवं री
तस्य ततद्वारं कृशावपरं ज्ञातदिना निदश विंशति। एतत्कं च वतेतस्य सर्वदेवरजस्य च। २ प्राप्यति
त्रं भ्रजचेत्रस्य हत्वा तत्पूर्वजन्मनि। तस्य पाप हरं पांति दानं वापि विधानतः। १ ये वे सुरार्धने होमे
तिलानि विविधानि च। शुक्र पूजां करिष्यामि रौप्यापाष्ट्रतिमा स्मृतिं। ९ शुक्लवस्त्र परीधानं शुक्ल
मालारलंकृतं। श्वेत वस्तुस्य पुष्पाणि कुसुमां ज्ञातिस कुंदके। ९ श्रीखंडं चैव कर्पूरं पञ्जपे शुक्रदेवतां।
स्नानं च दधि दुग्धं च नैवेद्यं फेणिका भुक्तं। दीपं घृतस्य च विंशस्य दानमर्घ्यः प्रदीयते। गौरे क
क्षितकादृघा ब्राह्मणं गो धूम दापयेत्। २ कर्पूरं धूपकं चैव अनुदिकं गंधकस्तथा। उच्चापि श्रुति स्वधि:
शुक्रो देवता छंदः। मंत्र च तुष्टकं व्याहृति सहितं। ऊसमुतत्र यं जलमध्ये जपे विनियोगः। २ जुहुयुः
सर्पिषा हुत्वा दधि दुग्धं सुसंयुतं। तंडुलैः केवलं होमं द्रव्यं वापि विधीयते।।। कुंभं च त्वारि संवृत्वा
डौषधी चैव कारयेत्। सुरामांसं च वा कुष्टं शैलेन्द्र रजनी द्वयं। सादीनां चंपकं मुस्तासमं त्रं स्नापयेत्

घ्रयात्॥ स्नानं पंचामृतं चैव भुक्तः स्नानं करिष्यति। पश्चात्स्नानं स्वयं कुर्यात्स्त्रीपुंसोरेव ठे गृहे। दान
।मि०वि० वदीयते तस्य ऋद्धि दानं विशेषतः। भोजनं ब्राह्मणो दद्यात् घृतं चैव सदर्धकं। एवं विधिविधानेन स
र्वपापस जगता॥ पुनराविर्भवेद्वंशः कलत्रे बंधने कृते। प्रायश्चित्ते कृते दोषं विनष्टं वै पूर्वजन्मनि।
सर्वसुखमवाप्नोति पुत्रपौत्रप्रवर्धनं। औषधं दीयते तस्य जंबीरं जीरसंयुतं। दुग्धेन चैव संयुक्तं
6 जवैद्येनस्य बंधनं। एवं विधिसमायुक्तं रजोवंध्याचरेष्टकं॥२॥३॥इति कर्मविपाके महार्णवे
यदुक्तं पद्मपुराणे नारायणवचनाद्रजोवंध्या। पूर्वजन्मनि प्रायश्चित्ताचरणा। भुक्तं पृष्ठे गो
दानविधिः॥३ अथ कर्मविपाकमाह। ३ यदुक्तं पद्मपुराणे कन्यावंध्या। ३ पूर्वजन्मनि पश्चि
न्हं तस्य निन्दिय कथ्यते। पूर्वजन्मकृतं पापं वंशच्छेदश्च जायते। ३ तच्छिद्रं दानमंत्रैश्च जपहोमा
दिकर्मसु। स्नानसंबंधनार्थाय पुत्रदारादिमुक्तये। स्नानरूपे इदं पंचामृतं तत्र कापरिवेदना
उत्तमस्य कुले जन्म ज्ञातिब्राह्मणानुत्तविधः। स्नानं च जपतस्तस्य पापं विनिवेदीयते। उपवा
संतचैव त्वमस्त्यो वाप्यविसंगतः। ब्रह्महत्याजवेतस्य रापवर्धकारणानृतः। तस्य संबंधनार्थाय व्याप
वेदत्र जन्मनि। स्त्रीसुरूपवती ज्ञाति ब्राह्मणान्हचियो भवेत्। कायस्थो वा वणिग्वापि उत्तमज्ञा ६०
तिवैश्यकः। पूर्वजन्मनि पश्चिन्न मंत्रपापं घटेच्छदि। तस्य पापप्रभावेन घटनात्तु स्त्रैव वांछितं॥

कर्मवि०

तीर्थे कृते भवेन्मर्त्युर्द्धर्मे बुद्धिः प्रजायते। तस्य पुण्यप्रभावेन जन्म स्यान्मध्यदेशके। उत्तमस्य कुले जन्म
ब्राह्मणः क्षत्रियो विशः। तत्र वै धनसंपन्नः सुखी तत्रैव जायते। स एतस्य बंधना ध्यायन्नाधीतस्याश्च
जन्मनि। पूर्वजन्मप्रभावेन बहुकन्या प्रजायते। ईकार्षित्ति भवेभ्रांति कन्या वंशं न तद्भवेत्। तद्भवे
द्दुःशकं कर्म दानं धर्मं प्रविधीयते। विष्णुपूजा प्रकर्तव्या लक्ष्मीपावकदितपयुनः। विष्णुमूर्तिः सुवर्णस्य
शतब्राह्मणभोजनं। कर्तव्यं मासिकश्राद्धममावास्या विशेषतः। हरिवंशे श्रुते चैव वंशो भवति निश्चि
तं। वस्त्रं तथान्नदानं च रुक्मपुत्रास्सुवर्णकं। तद्दद्ध्यात्तेचैव विप्रस्य प्रदीयते। अपामार्जनक
स्तोत्रं विष्णुनामाभिमंत्रितं। सहस्रनामसंपुटकं जन्ममध्ये ऽयुतत्रयं। दशांशं क्रियते होमो दशां
शं दानमुच्यते। अपामार्जनस्तोत्रस्य पुलस्त्य ऋषिः परमात्मा देवता गायत्री छंदः। अयुतत्रयं
जन्ममध्ये जपे विनियोगः। कुंडं चव तुलाकारं कृत्वा चैवोत्तरां दिशं। जुहाव सर्पिषा हुत्वा तु
लेनैव संपुतं। आहापुरुदुरे चैव चतुर्वीजिक पूरितं। ततो पूर्णाहुति दद्यान्नालिकेरं सुवर्णकं।
पंचवर्णसमायुक्तं स्वेतवस्त्रेण संपुतं। एवं विधिर्भवेद्धोमे पश्चाद्देवतपूजा विधीयते। कलशं
दशकं कृत्वा पूर्णं चैव शुभोदकैः। नानौषधीः क्षिपेत्तत्र पंचामृतघटेन वै। स्नानं विष्णोश्च ७
लक्ष्म्याश्च पश्चाद्दंपति भोजनं। स्त्री पुंशोश्च भवेत्स्नानं पश्चात्पूजां च कारयेत्। श्रीखंडं म
पुरं चैव कस्तूरीकर्पूरकं तथा। केतुकी तुलसीजाती बिल्वश्च शतपत्रिका। दशांगं पंचधूपं चैव

कर्मवि०

७

नैवेद्यं केनिकाम्भुजं। एवं प्रजा विधिश्चैव पश्चाद्दीपं घृतसंयुतं। स्वेपलं दीयते तस्य प्रयोगश्चैव वंगावं।
विप्रोरं चवरारोहं दीयते दुग्धसंयुतं। पूर्वजन्मनि पापाचिरं दानपुन्यं विधीयते। तस्य पापफलं यो नि
हरिवंशं शृणुते पुनः। सर्वधर्मरतः श्रोता बहुपुत्रान्नवंतिहि। विप्रोऽर्चनं प्राप्नोति कथितं पूर्वजन्म
नि। सर्वं च सुखमाप्नोति सर्वजन्मकृतं ध्रुवं। वंशमुत्पद्यते तस्य हृष्टपुष्टं न संशयः। इति श्रीविष्णु
पुराणोपदुक्तं पद्मपुराणे पूर्वजन्मनि तस्य पापस्य चिन्हमावरणं। कन्या वंध्यानिर्जयहरिवंशश्र
त्रविवनविधिसमाप्तः॥ अथ कर्मविपाकमाह। शातातपो वंध्याप्रयोगं गार्गेयवचनं। अथ येन पू
र्वजन्मनि पापं च्छिद्रं कथ्यते। तस्य निर्णयः। पूर्वजन्मकृतं पापं येव निश्चितः। क्षिप्रः। गर्जे पाप
समारं जो पेवान्यपि कुयोनिषु। नापि के पुनर्वे जन्मनारी च व्यभिचारिणी। अन्यजाति जैव
तस्य उत्पन्नो वनरस्य च। कदाचिद्विप्रौरतां कोति नानावर्णं हरंतिते। कस्मिंश्च द्दिवसे ग्रासे गंधवती
गांवगोकुले। सा निर्दग्ध पदानेन वत्सस्य तु जलिंतया। तेनैव व्यापितं तत्र जार्थ्यो च कस्थि
तं पुनः। स्थितं तस्य पूर्वदेशे च पुत्रयो नवकुश्रुतः। एतां मुत्पद्यते तस्य स्त्रीनरो गाह्यते पुनः। तिथिः
समागतो से वदानं च विधिदीयते। मत्पुष्पद्रुपते पुंभिः स्त्रीलिंगं च समाचरेत्। तस्या पुंन्य प्रजा वेनमध्ये
देशे तु जन्मकं। यो निरूत्पत्तितायां तिब्राह्मणाः स्वविपाविशः। कापत्को वा व तिग्ना पिशूद्र
उन्नमयोनिषु। धनं च बकुविस्तीर्णं कृतं शास्त्रं समाचरेत्। सर्वं सौख्यं न वेत्तस्य वंशश्चापि न ७

विष्यति। पूर्वजन्मकृतं पापं गोहत्यादिगवां कृतं। तस्य पापप्रभावेन अत्र जन्मनि व्यापितं। गर्भोत्तिष्ठवृते
तस्य आयते अष्टमासकं। अष्टमास त्रिमासस्य द्विमासं चैकमासकं। संवत्सरो न वेत्तस्य पिंडस्य पततेने
यदि। तेषां चैव तु संस्कारं प्रायश्चित्तं चयकथ्यते। जपेत्सुरार्चने होमे हरिवंशश्रुतेस्तथा। कर्तव्यं मासि
कश्राद्धं अमावास्यान्नवेत्तथा। स्त्रीपुरुषे तासु … नहि दिवले चान्नदानकं। पूजयेत् त्रिपुरादेवीं भवा
नीं भारतीं पुनः। माहेश्वरी महारौद्री विविधित्रतिपालका। रौप्यानां चतिस्रो कुर्यात् गोलिकाई त्रि
मासकं। क्षेत्रस्य प्रतिमा कुर्यात् क्षेत्रपालस्य पूजनं। जातवेदसे सरं वैश्वानिरासिं तत्पैव च कुंकारस्वा
हेति पठने अप्युतत्रयं रूपः। जातवेदा मनुविकाश्यप ऋषिः कुंकारस्वाहा वामदेव दैवतौ क्षेत्रपाल
देवता त्रिष्टुप् छंदः अप्युतत्रयं शावश… निधाने तु लक्ष्याः संनिधाने जपे विनियोगः। कृष्णगोदानं सर्वो
पस्करसंयुतं। अन्नदानद्रोणत्रयं तैलदानमानमेषां षडूदानद्वयं। लोहदानमानमेकं। पश्चाद्धोमं
विधीयते। तस्मै हुते च होमे च घृत … ड सम्यग्न्वितं। नागवल्लीफलं पूगी विजौरं लवंगस्तथा। ।
गुग्गुलं श्रीफलं वै … च बिल्वपत्रकं। एवं होमकृतं कुर्यात् पश्चात्स्नानं विधीयते। स्नकुंदनं सकर्पूरं
सिंदूरं कुंकुमादयः। नानानैवेद्यपक्वान्नं शतज्योतिश्च दीपकः। मद्यमांसवलिं दद्यात् रुधिरं ददितो
करे। मत्स्यमांसं वलिं दद्यात् दुग्धं चैव घटे पुनः। एवं पूजाविधानेन पश्चात्स्नानं समाचरेत्। कुंभद्वयं
ततः कुर्यात् स्वहस्तेन तत्… कं। वंशपात्रं स… वपंचरत्नसमन्वितं। औषधीनां द्विपंचमध्ये या

क॰वि॰ ओषधीरिव पुनः। अरिष्टकाकजंघाबला तस्मै तां वसुदर्शिनां। अथ स्नेयसने कुंभे सहदेवो सहौषधी। द्वितीय
ह्य गंधा च मल्लमांसीजयंतिका। यवदारुहरिद्रा च उशीरं पद्मकुंजकं। कुष्ठं च मरतं चैव स्नानं पंचामृतं
मुक्तं। भवानीप्रतिमां कुर्यात् ताम्रादंबरग्रंथिकं। स्त्रीपुरुषहलतं स्नानं पश्चाद्दोषधजापयेत्। उदुंबरीव
8 रुतीस्यादाम्रवृक्षीचमेव च। बिल्लोरीजरकं पुलंदुग्धेसंहितिन भवं। एवं विधि विधानेन गर्भचरहितेधु
वं। अष्टमे चांडला वंध्या पूर्वजन्मनि विनकं। गर्भचरहितं वीर्यं वंशमुत्पाद्यते पुत्रं। जन्मांतरजितं
श्रोकं मुच्यते वसुपंगता। भवानीपूजये चैव सर्वसौख्यलभेत्तदा। पुत्रपौत्रसमायुक्तं विजयो न्य
तुते नर। अपुत्रोऽजनते पुत्रा शातातपेन साहिताः। इति कर्मविपाके महार्णवे शास्त्रे वाजैव्य
वनवंध्या॥ ॥ पूर्वजन्मनि तस्य पाप निर्णय भवानीपूजा विधि समाप्ता। अथ कर्मविपाक महा
पद्मकं। शातातपेनो रंगर्भवंध्या प्रयोगः। पूर्वजन्मनि पाप पश्चितस्य तस्यानि र्णवकथ्यते। पूर्व
जन्मनि विनष्ट चक्र त्यं चेत्कृतं भवेत्। कुचोन्यं च वि यो न्यं च भापा पातस्य तद्भवेत्। अंतरास्य कु
ले जाता चांडालस्य मुपागता। उत्पन्नं पश्चिमे देशे ब्राह्मणो वश्यतां गता। वेदशास्त्र सर्वसंपूर्णं
ब्राह्मणो ज्ञानसंयुता॥ संपूर्णं भवते तस्य दुर्दृष्टानि सुखानि च। तस्यास्त्री पापकृतं धर्म ब्राह्मणो मा ८
हितपुनः। तथा च वि विधैर्दानै देवब्राह्मणपूजये। त्रीसग्रहणा संयुक्तं। चांडालहाति मेव च
वसु पापं कृतं तेन ब्राह्मणो। शान्त संभवेत्। केवित्संबत्सरे प्राप्ते प्रभवते ब्राह्मणो पुनः। सहेगामन

तस्यजायोउत्पन्ने देशमुत्तमं। जंबूद्वीपस्य मध्ये तु उत्पन्नो वोत्तमे कुले। अन्यजन्मनि संयुक्तं ब्रह्म
दृत्विम वैश्यकं। कामक्रोधवशीकृत्य चैव चोत्तमं ज्ञातिसूद्रवं। तस्य पुत्रा न जायन्ते नत्तु बाधीव धनस्य च।
पूर्वजन्मकृतं पापं तेन तेनैव शरीरवं। पिंडवंध्याच नामस्य कन्या वंध्यास्त चैव च। स्त्रीलिंगरूपवती
देवस्य वै लक्षणासंयुता। तेनैव शरीरे स्यो ने नामे लेखसमेव च। कुत्तिशोकं च पिंडं वर्धु बंधनेवदाय
न्येत्। हरंतु पुत्रकुर्वंतु परजे मोक्षदायकं। तस्य वंध्यावसं [illegible] कुर्वंतु मानवा। चरतो ध्यावस्य
ते त्वेवस्मृतिशास्त्रं च कथ्यते। दानं च पोदशं पात्रं पर [illegible]। घृतं च नवनीतं च पूजयेत
स्याद्रूपकं। गोदानं रक्तदातव्यं शूद्र करे गहृतेन च। मार्ग [illegible] दानं ह्यो तां तस्य समुद्यतो। नै
ऋत्यं घृतमाकुर्या। ताम्रतुपलविंशकं। रक्तवस्त्रपरीधा [illegible] रक्त वस्त्रोपुष्पानि पूजयेत्। पात्रस्यां
कुसुमं चैव शालठीकुसुमं तथा। सलकं धूपदानं च दीपं च दशविंशकं। सुरामांसं वलिं दद्यात्
नैऋत्यादि त्रिमंत्रिकं। तथा च हरते तेन कर्मापुत्रं पंजवं जपेत्। इति मंत्रेण विद्या। मित्रस्य ऋषि नै
ऋत्ये देवता नुष्टुप छंदः। पठते मंत्र विश्वामित्र ऋषि देवता छंदः। अपुत्रजं पापनाशं च कृष्णामे जपेद्वि
नियोगः॥ सर्षपातिलसंयुक्तं सिंदूरं मेषमांसकं रक्तवस्त्रं च संयुक्तं रक्तपुष्पातिलसंग्रहं
होमयेच्च दशांशेन अष्टादशे [illegible] कृतं कुजं स्थापयेच्च पूजा शांकं। कथा पञ्च वंक न्यास स्थापये

म्लमोषधी।पंचगव्यंकृतंमध्यस्यमंत्रंस्थापयेघटे।निस्त्र्योप्रतिमांयस्करूपंयमदूतस्थापयेततः
क॰वि॰ यस्यस्नानंचकुर्वीतस्त्रीपुंसोवांबरंजवे।एवंविधिविधानेनकंदूपापक्षयंगता।हरतंलयतेवराणां
परिस्वधंसस्यपुतं।सर्वस्यमुखमाप्नोतिसातातपेनभाषितं॥ इतिकर्मविपाकेमरूस्त्रीवेश्या
९ तातपेनभाषितंपूर्वजन्मनिबिन्दुनववंध्याकंदूरोगविशून्यार्थे।निस्त्रत्पयतिमार्जलगोद
नविधिः। अथकर्मविपाकमाह। यदुक्तंपद्मपुराणेपूर्वजन्मपापविचित्रतस्यनिर्णयंकथ्यते।
पूर्वजन्मकृतंपापंतस्यजन्मनिचिन्हकं।कथितंशास्त्रदृष्टेनपुण्यवंध्यानिर्णयः।निश्चयमे
वभवेत्पुण्यंवर्षमध्यमासके।त्रिमासंषट्मासंचपुण्योभवतिवान्यथा।भूर्धदशमेवर्षेभूयमे
सप्तमेवचा।पुण्योभवतिसंपुलंफलंनैवान्यागच्छते।पूर्वदेशेवजन्मस्यनीचयोनिभवेदपि।अ
ज्ञातांभवेजन्मभवंतिव्यभिचारिणी।स्त्रीपुंसापिसंजोगायोन्यंचैवजायते।केनैवादिवलेप्रासे
पुरुषंदत्तविषस्यच।मृतोसौतत्क्षणेचैवनारीपुरुषपत्यजा।पूर्वजन्मयदेत्पापंघृणांचोत्पातवे
तथा।सहस्रागमनेपुरुषसत्यगर्भेभविष्यति।तस्यधर्मप्रज्ञाचेनमध्यदेशस्यजन्मनि।जंबूद्वीपस्य
मध्यस्थजन्मनांचोत्तमंभवेत्।आप्नतोसाचिपोवेश्याकापस्थावत्तीकस्यच।उत्तमंजाति ८
कुंदस्यमपरजन्मनिसंभवेत्।सर्वेतेवधनाध्येस्यसुखार्थीवभवंतिच।पूर्वजन्मास्त्रियोवै
वपुरुषोभवतिनान्यथा।पुरुषंपापपुन्येनरूपवंतोन्यजन्मनि।सूतकेपातकेचैवस्त्रीणां

दापु

पायत्नहतिा रक्तवंध्यास्त्र वेत्पुष्पंफलं चैवनगस्छतोमदापुष्पत्रवेतस्यकर्तव्यंचरतोस्मिति। पुरुषस्यप्र
तिमाकुर्यात्तोलकं वाद्वमासकं। ज्ञावार्दपुरुषस्यलं वस्त्रेतवस्त्रेणावेष्टितं। भूमिदानं विशेषेण
सद्रव्यंदीयतेमही। आसनोपवदातव्यं गोमिथुनं च प्रदापयेत्। तस्यपापकरणोस्यविमलापु
रुषदेवतानलछंदः। गायत्रीविश्वामित्र ऋषिःसविता देवता गायत्रीछंदः। अत्रजलमध्येजपेविं
नियोगः। क्षुद्रकुंडचतुःकोणं द्विहस्तंवणादीयते। होमंचैवतथाकर्तव्यं तिलधान्यघृतान्वितं
अस्यंचरुहुतहोमंगायत्रीचसहस्रकं। नालिकेरफलं पूगीद्राक्षाप्यानागवल्लकी। एवंविधिस्थि
तं होमं घृतिमापुरुषपूजनं। श्रीखंडलेपनेतत्र कर्पूरकुंकुमादयः। अन्येपुष्पसुगंधाश्चजा
तीविल्वस्यकुंकुमकेः। अन्येश्च्यामलतीपुष्पंधूपागुरुसमन्वितं। दीपंदत्वास्सतेनैवपक्वान्नैःफेणि
केस्तु मैः। अन्येनैवतथदानेनपश्चात्स्नानं विधीयते। कलसंन्नतनं चैवपूरयित्वाम्बुजोदकैः।
सर्वौषधीभिर्निपेतत्रपंचगव्यंचसंयुतं। सहदेवीविष्णुक्रांतानागराजमहौषधी। प्रतिमाभिर्न
कुर्वीतस्त्रीपुंशोस्नानसंयुतं। एवंपूर्वविधानेन औषधीतस्यदीयते। विजोरंचवरारोहस्त्वे
तार्कःश्वेतकंटकः। जीरकंधममापुलंटलस्याबंधनंध्रुवं। एवंहतमहामानागपुष्पंफलंजपं
पुनः। पर्वेजन्मानिविवरुंचपुष्पवंध्यादशास्मृतं। एवंचकपि तेसर्वं पुरातोपयन्नाविते।

पूर्वजन्मनितस्यापि विग्रहार्थं वदतं मम । पुष्पवतील तेपुत्रं सर्वसुखमवाप्नुयात् ॥ इतिकर्मविपाकेवरुणापु
कर्म वि० रुषदानविधिः । अथ कर्मविपाकमाह । शातातपेनोक्तं पुरुषव्याधिरुत्पत्ति पूर्वजन्मपापस्यानिर्णयकं
थ्यते । पूर्वजन्मकृतंपापं ॥ विमातुः संगमंचैव पितृव्यानीवसंगमे । नग्नसंगेयदाचैवान्येषांवैवसं
10 गमे । चांडालीगमनेचैव वदलं तस्य पितितदा । एषपापफलेतेजस्तु हीनकुष्ठोपजायते । मलितेतस्यालिं
गस्य स्फटं तस्य शरीरिणां । जन्मं च पूर्वदेशस्य धनधान्यसमाकुलं । अन्येषांकथ्यते धर्मब्राह्मणो
पातिरौ च विप्र । गोदानं च तथा दानं च संक्रांति प्रतिमालभेत् । धर्मपापस्यसंपुलं फलत्वात्पूर्वजन्म
नि । तस्य धर्मप्रजावेनजन्मस्योत्तमजायते । सर्वं च धनसंपुलं सुखं चाप्नोति नित्यसः । पूर्वदेशजवे
जन्म तस्य पुन्यप्रजावतः । पुरुषव्याधिजवेत्तस्य लिंगं तस्य विनश्यति । तस्यापि वरुणं कुर्याद्बहुलं
शास्त्रब्राह्मणा । स्वर्णस्य कल्पते लिंगं तोलकचार्द्धमासकं । कुंभमध्ये स्थापयित्वा पूजयेत्च्छो
त्तरां दिशां । कृष्णवस्त्रपरीधानं कृष्णमालाविभूषणं । तस्योपरि ताशापीचपात्रे तत्र धनेश्व
रे । स्वर्णखड्गनिरोपस्य निर्मितं नरवाहनं । सहापुरुषस्तूलेन धनदे विश्वरूपतो । अथर्ववे
८ दविधिनावैघातं लिंगं तद्भवेत् । होमं च कारये तस्य अंप मंत्रस्य त्र्यंबकं । जलमध्ये स्थिताजाप्य १०
अयुतं वत्सरेर्पुनः । अस्य त्र्यंबकस्य मंत्रस्य मातर्जाप्य ऋषिरुद्रो देवतानुष्टुप्छंदः । गायत्रीविश्वा
मित्र ऋषिः सविता देवता गायत्री छंदः । दशांशहोमे विनीयोगः । तंदुलैश्च घृतं चैव क्षीरखंडसमंयुतं ।

पंचाम्रतेस्तु होतव्यं स्वपानं च विधीयते। नूतनं दश कलसैः स्वादिरत्नं सपल्लवं। कषायैः पंचकं न्यायं कर्तव्यं
घटमध्यतः॥ अरिष्टकाकजंघा च लक्ष्मणा च सुदर्शना। लोहवर्णी महामासी सिंही व्याघ्री तथैव च।
स्नापयेच्छिवप्रतिमायं शिवसंकल्पादिचंपेन्नरः। देवस्नानं प्रकुर्वीत रोगी स्नानं तु कारयेत्। एवं वि
धिकृते स्नानं तत्पूज्यं शिवलिंगके। अर्कपुष्पैर्धत्तूरैर्जातीकुसुमबिल्वकैः॥ अन्येषां श्वेतपुष्पाणां
मल्लिकाश्वेतपद्मकैः॥ नैवेद्यं विविधाकारैर्मोदकैः पौक्तिकैस्तथा। धूपैर्वागुरुकर्पूरैः शतदीपेन जो
तिकृत्। एवं पूजाविधानेन लिंगपापक्षयं गतः। पूर्वजन्मकृतं पापं शिवपूजा गृहेतिवाऽपद
मलकुर्यात्। एवं पूजाविधानेन लिंगपापक्षयं गतः। पूर्वजन्मकृतं पापं शिवपूजा गृहेति चाऽपद्
इतिकर्मविपाके शिवपूजा लिंगदान विधिः। अथ कर्म
श्रोपवतेवरसांसधर्मजन्मसुखीभवेत्। धर्म्मिकलोत्तरे। पूर्वज
विपाकमाह। शातातपेनोक्तं। नरस्य पूर्वजन्मनि तस्य प्रायश्चित्तं
न्मनि येविन्दं प्रायश्चित्तं कृतेन नरः। तेषां वै व्याधिरूपेण शिरोरोगविशेषतः॥ क्रूरकन्यानुजन्मं
न्यासविक्रीता राजा भवेत्। देशस्य पश्चिमे जन्म ब्राह्मणो ज्ञातिदरिद्रः॥ कैनैवं वासवे ब्रादो
घताउत्पद्यते तदा। सुखं वसर्वउत्पन्न धनं च विविधं प्रापजे। तीर्थानि विविधा कुर्यात् दपमस्तु यत
कुर्यात्। अथ जन्मनवे वेद जन्मक्षयपश्चात्कुर्यात्। पूर्वजन्मप्रभावेन सोत्पन्नो नावोत्तमे कुले। ब्राह्म
णो नचिन्तो वैरणो कान्यस्त्रोवलिकस्य च उत्पन्ना ज्ञातिभ्रष्टस्य सधानो नो धनं कुर्वै। पूर्वजन्म
प्रजाबेनपापं गृहति कन्यका। शिरोरोगं न वेत्तस्य पूर्वजन्मनि संभव। तस्यापि वरतां कृत्वा

कर्मवि०

॥

कथितं शास्त्रनोदितं । कृच्छ्रं चांद्रायणं कुर्यात् रुद्रेनदेव सिमास्ते कि नुरविसर्ज्जोदेवतानुग्रहपुंगुः मधु
तत्र चंद्र जन्म मध्ये ज्ञेयो विनियोगः । दशांशहोमं कृत्वा ताम्रपात्रे घृतपूरकं । पंचपात्रं ... सुवर्ण
कं । सर्वोपस्कर संयुतं शान्तु ।। आसनं भोजनं । एवं दानविधिं दद्यात् पथ्या होमं विधीयते । घृतं
तंडुलं चैव रक्तचंदन संयुतं । नालिकेरं च वस्त्रं च ततः फलाहुतिं ददेत् । कर्त्तव्यं प्रतिमा स्नानं स
र्वोपस्कर ताम्रकं । कलशं च त्वाधिक ... र्वं सहिरण्यं सपंचकं । सवैधी ... पे तस्य रूपा पंचयक
... सेत् । गौरिका ... ता ... पात्रं ... नः शिला । ... मंत्रकं नेसह देवी महौषधी ।
आदिपाकाक ... सुदर्शनः । ... ध्यो ... दासिं ... त्रितां देवस्ना
नं ततो कुर्याद् ... गीस्वानं समाचरेत् । तस्य पूजां करिष्यामि धूपदीपानि वेदयेत् । चंदनं शिलार
सं च कुसुमं वांसावीरकं । धातुदीपस्य संयुक्तं नैवेद्यं पुष्प संयुतं । नानापक्कान्न संयुक्तं दीपं ते
दानं रूपकं । एवं विधिं नवे ... शिरोरोगं प्रनस्यति । आरोग्यं सुखमाप्नोति पुराणोप ...
षितं । सर्वजन्मसुखं जाति महान्मिकि ... । इति कर्म विपाके शिररोगस्य ... ग्रो
धौदान विधिः । अथ कर्म विपाकमाह । नरस्य पूर्व जन्मानि पापपुन्यादि निर्णय शातातपे ॥
नोक्तं । ब्रह्महागुरुनिंदं च सामान्यं पातकस्य च । रुद्रस्य च वचनं श्रुत्वा पार्वती परिपृच्छति ।।। ११

किं कुर्वस्यतु दोषेनागुरु निंदा करिष्यसि। महेश्वरः वचः श्रुत्वा पापायरूपेणा भाषितं। एवं पापप्रभवे तस्य कं
न्यतद्वातरोगिणां। तस्य जन्मप्रभावेन देशो वोत्पद्यपश्चिमे। जोनिर्यैव विप्रो निंवनी वज मस्य जायते।
पूर्वजन्मानि पुण्यस्य तीर्थे चैव शिवालये। तस्य पुण्यप्रभावेन उत्पन्नो वोत्तमे कुले। ब्राह्मणो हि द्विजो वै
श्यकापस्थो वणिकस्य च उत्तमं ज्ञातिभूत्स्य धनधान्यसमृध्यते। पूर्वजन्मकृतं पापं अद्यजन्मनि व्या
पितं। रोगी च जन्वनेत त्रकृतवात विनश्यति। तस्यापि वचनं श्रुत्वा पार्वती वचनं मृत्यु। वातदेवं प्रप
ऊजेत घृतिमां वातप्रजपेत्। द्वादशं पलसं कुर्या पीतवस्त्राणि वेष्टितं। वातो वा इति मंत्रेण [illegible]निमा
कृतस्स बिस्यवित्तादेवता गायत्री छंदः। अस्य यस्य निधानेन नक्षपुत तत्त्वपं रूजाप्यतां। एवं ब्रूहि ति तस्यैव
पक्कान्न गुडसंपुतं। कुंडं चतोस्त्रिकोणं च होमं बै नामपत्रकैः। खर्जूरं च लवंगं च व्याहृतीश्च शतं नवेद।
एवं होमकृतं चैव पश्चात्स्नानं विधीयते। कलशांस्थापये वाष्टौ दिशोस्य विदिशास्मृतो। यज्ञोपवीतं वा
बैम्बे वैषधी मध्यसंपुतं। गोरिकाहरितालं च विरौञ्जी वमनः शिला। सर्वौषधं च संपुलं कर्तव्यं रजनी
कपे। पंचगव्यकृतं स्नानं प्रतिमा पीतरूपिणी। रोगीस्नानं ततः कुर्या पश्चाद्दानं विधीयते। पीतगौ
ताम्रदानेन स्वर्णतित्तोलकं दद्येत्। सर्वोपस्करसंपुलं मन्त्रदानं विधीयते। पञ्चाशत्पायकर्तव्या
वित्तशाठ्यं विवर्जयेत्। ब्राह्मणांभोजनं दद्यात् शतमेकोपि तद्धनं। विधिवत्सूजपेद्धातं वातरोगं प्रन
श्यति॥ इति कर्मविपाके सर्ववातघ्नप्रतिमा पीतगोदानविधि। अथ कर्मविपाकमाह। पद्रुकं

कर्मवि० यस्मात्पुरातनो नरस्य पूर्वजन्मनि पुन्यपापफलं तं तस्य निर्णयं कथ्यते। पूर्वजन्मकृतं पापं व्याधिरूपेण तिष्ठति। त
च्छुद्ध्यै औषधं दानं जपहोमादिकं हि वित्। जपैः सुरार्चनैः होमैः दानैस्तस्यापि विधीयते। उत्पन्नो दक्षिणे देशे आ
12 लगान्न विप्रस्य च। संपन्नो न च तेन तस्य पुत्रपौत्रसंयुतं। केनैव दिवसे प्राप्ते कुकर्मस्य समारंभे।
चौरोपि मद्यपाश्चैव घृतिकारश्च जपट:। अन्नदानं न दत्तं तेन अगम्यागमनं कृतं। केनैव दिवसे प्राप्ते
निद्रां कृत्वा स्वदारुणौ:। उत्पद्यते च गृहे तेषां पुत्रो तस्य च दारुणः। ग्रहदोषं भवेत्तस्य पिता वंधनतां ग
तः। पुत्रमाता च वध्यमानागं जीरं पापतद्भवं। एतानि उत्पद्यते तस्य तीर्थानि च वर्षं कृतं। मत्पुत्रस्यापि य
टतो पूर्वे तस्य मोहं तेन भवेदिदि। उत्पन्नो मध्यदेशे च जंबूद्वीपसमन्वितं। पूर्वपुण्यप्रभावेन कोप्यन्यजन्म
सुखीन भवेत् उत्तमस्य कुले जाते ब्राह्मणो न विप्रस्य च। कायस्थो वाणि कृष्यैव चोत्तमं ज्ञातिभृद्भवं
सर्वेषां धनसंपूर्णं पुत्रपौत्रं भवेद्यदि। पूर्वपापेनावेच्चन्द्र क्रूररोगं व्याधितद्भवं। पुत्रस्यापि च
संग्रहस्वरुणां कृतं निश्चितं। कृष्णवांडालनानां कृत्वा वासुदेवो परिक्रमात्। द्वादशादिकृतं चैव प
जपे सर्वमूर्त्तिकं। ताम्रेणाग्रतिमां कन्या बधि:फल विधीयते। महिषीदानसंपूर्णं कृष्णदान
घ विधीयते। कृष्णा गोवर्द्धानेन सर्वापदः कृत्संयुतं। सप्तव्रीहि तुला च कोड्ये तापं च स्पदीयते। तद
र्धं दीयते दानं विप्रलाजांतु दीयते। एवं दानस्य संपूर्णं स्थापयेत्सूर्यमूर्तिकं। दशकलशसंपूर्णं 12
स्वहिरण्यं संपलुवं। सर्वौषधी द्विपर्णस्य पंचगव्ये घटे पुनः। पुष्पोदुंबरो अश्वत्थो नियो ग्रोधं च पलाशकं।

कषायपंचकं स्याच्च शतमूलीशतावरी। कुमारी च गुडूची च सिंही व्याघ्री तथैव च। लोहचूर्णमयी कृत्वा घटस्थे
च तद्भवेत्। स्नापयेच्च प्रतिमां चैव रोगी स्नानं तु कारयेत्। अपामार्जं जपेत्स्तोत्रं मृत्युंजयस्य तद्वज्जपेत्। उद्धृतेति
ति मंत्रेण त्रिसहस्रं तु जपेत्पुनः। गायत्र्ययुतं चैव जपेद्धोमं दशांशकं। अपामार्जनस्तोत्रं च पुस्तिस्त्राविधम
मामादेवता गायत्री छंदः विश्वामित्रऋषिः सविता देवता गायत्री छंदः। अयुतत्रयं जलमध्ये जपेत्।
दधिमधुघृततंडुलतिलयवजौरनालिकेरसहितं होमयेत्। पश्चात्प्रतिमां पूजयेत् रक्तचंदनसिंदूरकं
कस्तूरी कुंकुमस्तथा। करवीरजकापुष्पं चंपके शोकपुष्पके। प्रतिमां ताम्रपूजयेत् अक्षतदलसमन्वितं।
नैवेद्यं दापयेच्चैव मोदकं पैतिकं तथा। तस्मै चैव तु संपुलं शतदीपं विधीयते। एवं पूजाविधानेन नद्द
रोगं च विनश्यति। मरणजन्म सुखं प्राप्नोति पुरातनोपार्जितं। पद्दं चरणं कृत्वा सुखशांतिं
इति श्रीकर्मविपाकेऽग्रदानतुष्ट्रदानमहिषीदानंविधिः। हृद्रोगव्याधिः। अथ कर्मविपाकमाह॥
शातातपेनोक्तं कृत्स्नं कुर्वीत तस्यानिर्णयं कथ्यते॥ गोघृतप्लुतघृष्टेव ब्रह्महा गुरुतल्पकः। विश्वास
घातिकं मित्रं परस्त्रीं रमते यदि। एवं पापं भवेत्तस्य स्वर्णहा वह्निलोपकः। उत्पन्ने चोत्तरे देशे कुर्यो
न्यंसमुपागतं। ब्राह्मणो न विप्रो वैश्यपोऽशूद्रजाति न विष्यति। पुरा पापं व ततो ग्राहिरतिथिवकुपूजि
तां सुखसंपूर्णां संपन्नदानं च विविधं फलं। पुण्यपापफलं तेन घटितं पूर्वजन्मनि। तस्य धर्मप्रभावेन
उत्पन्नो मध्यदेशे तां। जंबूद्वीपजवे तस्य ब्राह्मणो न विप्रो न वेत्। काम्पिल्यो बस्ती कस्य वा हो तन्मंता
तमूढस्य। सर्वधनसंपन्नः पुत्रपौत्रसमन्वितं। पूर्वजन्मकृतं पापं जन्मजन्मनि व्यापितं। कुष्ठमांदो

नवेत्तस्य परितापं शरीरिणां। अग्निकुष्ठं भवेत्तस्य कुष्ठं प्रजायते। गुल्मव्याधिर्भवेत्तस्य ग। छित्तं चक्षुरापि त्वं
किंकुर्वं वरकांतस्य अथ होममनु राघवेनैः। वांछावंतं ततः कुर्यात् रविवारं शतानि वेद। मधुब्रतं ततः कुर्यात् भूमिदानं
कर्मवि० ततोऽकृतं। गोदशांतस्य तद्दानं वस्त्रदानं ततो नदा। स्वर्णस्य पलद्वयं वेदरूकं पल चतुर्थकं। सूर्यं च प्रतिमां कुर्या
ताम्रे वा सुदलं भवेत्। रक्तचंदनसिंदूरं कुंकुमं च सकर्दमं। रक्तवस्त्रपरीधानं रक्तपुष्पाणि दापयेत्। जपकु
सुमं करवीरं बंधूकं पद्मसंयुतं। अन्ये चांपुष्पजातीनां रक्तवर्णानि यानि च। कलशस्थापनं देवो दिशाव्यावि
13 दिशाम्मलः। लवैः पथीदपेतैः यज्ञोपवीतं च वेष्टितं। अरिष्टा काकजंघा वट समता स्यात्तु दर्शनं च वदा
रुद्राक्षा वटुसीरंपया कुंभकैः काशमलं भवेन्मध्यपंचावाचां प्रत्येकमात्। सूर्यं च प्रथमा स्नानं पश्चात्स्ना
नं च तेनैतां। स्नानं विधिकृतं तेन पश्चाद्रुद्राप्य विधीयते। उद्धृतासि तिमेचेता संयुतं त्र्यजक्षा ष्पनां।
सूर्यदेवता बृहस्पतिछंदः। ॐ महानिमं ब्रह्मविद्या। मित्रस्य विश्वविताद्देवता गायत्री छंदः संयुत
त्रप रुद्रलमध्ये जपेद्विनीलोगः। तिलतंडुलमिश्राणि पवशारषपसंयुतं। रक्तचंदनसिंदूरं नालि
केरपञ्जरिकं। घृतमधुदधिश्वेद्रक्तवस्त्राणि होममपेव। एवं होमविधिं कुर्यात् प्रतिमासर्वेन्दुपिती
नैवेद्यं क्षीरदानेन फैं तिके मोदकैस्तथा। दीपं शतकृतं ज्योति त्र्यगुरुं तत्र धूपजेत्। सर्वदानविधिः बै
वचित्रं देवेति मंत्रवित्। पूजयेत्स्वस्तुन्नाधिंयदंडेकं कौरणात्तथा। ब्राह्मणांश मेकं वे गो जनं च विधीप्ज
ते। एवं वरतो क्रमेतौ च कुष्ठं सर्वं विनश्यति। इतिकर्मविपाके कुष्ठव्याधिसूर्यप्रतिमापूजागोदानदश १२
वर्तीविधिः। कर्मविपाकमाह। शातातपेनोक्तं। पंडुरोग। पूर्वजन्मकृतं पापे पुत्यादि। उत्पत्तिः पल्लिम

देशे ब्राह्मणो दत्ताग्निपस्य च । सर्वस्य सुखमाप्नोति सर्वधर्मरतस्य च । बहुदानं च दातव्यं बुद्ध्या न स्यात्संयुतं ।
केनैव दिवसेनाष्टौ कुर्याज्जपतिर्ज्ञानदा । ततः स्वर्गगामी च गुरुस्त्री वा मित्रादिपा । हीनस्त्रीगमने चैव
तस्यावस्त्रहरंति च । तस्य पापं भवेत्तस्य पूर्वजन्मस्य कारणं । घृतं कुत्वा घृतेतस्य प्रयोगे परतु संजवैतरा
सर्वे सुखमवाप्नोति नारी न रूपवती सती । पूर्वजन्मकृतं पापं जन्मजन्मनि व्याप्यते । गुरुदाराति लाघवि
श्वेतवस्त्रहरंति च । पंडुरोगो भवेत्तस्य गुह्यव्याधिर्भवति वा । जलोदरो भवेत्तस्य बहुपापस्तु वेवयः । कर्णो
दरो भवेत्तस्य पतञ्चिन्हं विधीयते । किंकृतं चरणं तस्य शिवशक्तिप्रपूजनं । ईश्वरप्रतिमां कर्णौ द्रौप्यंतोलक
तद्धवं । चतु मित्तस्य गोदानं सर्वोपस्करसंयुतं । अन्नं च दीयते तस्य जातं पंचविधिस्मृतं । तदार्धं च घृतं तत्
वांचयाविल्लानुसारतः । ईश्वरप्रतिमां पूज्य श्रीखंडं च तु कर्दमं । श्वेतपुष्पं तु जाती च पवित्रे बिल्वपुष्प
कं । अन्ये चापि श्वेतपुष्पाणि स्नानं पंचामृतं भवेत् । दशभिः कलशांश्चैव वस्त्राप्यं दशदिशोपमां । कषायं च पं
चकंमध्यपरश्वत्याश्वत्थोदकैः । मृत्तिकासप्तम ... गजाश्वा च वल्मीका । गंगायमुनकुशोच्च वाल्मीकं
सप्तमृत्तिका । [illegible] सूर्णं तु संपुलं बद्धदारुहरिद्रिका । स्थापयेन्मल्लका द्ववं । शिवशक्तेस्तु ततः स्नानं पांडुरोग
प्रजायते । एवं स्नानविधिं कृत्वा नमस्ते रुद्रतां जपेत् । कंदुदापेति सूक्तस्य गृह्य तान्त्रित जपेत् । कंदद
वेति सूक्तं किंनुस्य वि देवतां त्रिष्टुप्छंदः । जातवेदसे ति मे चैव कश्यप ऋषिरग्निर्देवता त्रिष्टु
तत्र प्रजप्य मध्ये जपे विनियोगः । पुष्पं च हविः तिलं पुलं गुग्गुलं सैन्धव लिवंदनं । खर्जूरी नागपत्रीं च
पूगीफललवंगकं । रक्तवस्त्रं फलं पुष्पं तिलधान्यसमन्वितं । एवं होमं च कर्तव्यं । शिवशक्तिस्तु पूजना ।

तस्य पुण्यफल
भावेन दल्प
न्यो वा ह्म मे
के घ्राणं ते
हा च वा वे
रूपो कामले
वावत्तो क
ब तु हानि
ति भूद्रस्य
धनं च वि पु
लं भवेत

नैवेद्यं दापयेत्तस्य मोदकैः पत्रिकाघृतैः। मत्स्यमांसबलिं दद्यात् धूपं चागुरुगुग्गुलं। दशांशं धूपसंयुक्तं शतज्योति
र्घृतदीपकं। दद्यात् वस्त्रयुतं तस्य शतवारस्य धूपकं। एवं कृते विधानेन पांडुरोगं विनश्यति। सप्तजन्मकृतं पा
मवि० पं मुच्यते नात्र संशयः॥ इति कर्मविपाके पांडुरोगकष्टोदरजलोदरव्याधि। अथ कर्मविपाकमाह॥ ॥
गोहत्या च युगस्यैकं ब्रह्महत्या युगद्वयं। स्त्रीहत्या त्रितयं चैव कन्याघाती न शुद्ध्यते। ब्रह्महत्यादि पा
१४ पेन हतरोगी च जायते। जन्मस्था पूर्वदेहे तु ब्राह्मणो जातिहा त्रिभिः। उत्तमं जाति शूद्रस्य धर्माद्यो जाय
ते तदा संपन्न यज्ञे तस्य धर्मं च बहुधा कृतं। दाता हं च धनं दद्यात् पूर्वजन्म विधीयते। के नैव दिवसे भ्रा
त्रे क्रोधं तस्य न विध्यति। सुकर्तं हस्तकृतं तेन तमस्साङ्गो निदीयते। तज्जातं मन्यते तस्य तस्य हत्या जा
यति। यत्नं कुर्वन्ति तेन तस्य तीर्थानि बहुधा कृतं। मन्यते तस्य तीर्थस्य उत्पन्नं मध्यदेशकं। तस्य धर्मप्रभा
वेन चोत्तमं जन्म जायते। ब्राह्मणो क्षत्रियो वैश्यो कायस्थो वणिकस्य च। उत्तमं जाति शूद्रस्य धनधान्य
समाकुलं। पुत्रपौत्रसमं चैव भार्या रूपवती सती। पूर्वजन्मकृतं पापं अत्र जन्म निजायते। गोहत्या
ब्रह्महत्या च पुरुषं व्यापितं ध्रुवं। न कृतं वैरिणां तस्य ब्रह्महत्या घटेति च। तस्य पापविवरणं कुर्यात् गोपित्वत्तिं
वापि दीयते। सुवर्णं ब्राह्मणां जाति कतीर्थं तोयकं द्युयं। एकश्चैव तु कर्तव्यं यथाशक्त्या प्रदीयते। गोपिंडा
पतं ब्रतं कुर्यात् गोशतं दशवत्सकं। लक्षं ज्ञिनततो दद्याति नराशिष्य परितं। कांस्यपात्रं परषष्ठं तंडु
लैः परिपूरितं। अयुतं च जपं होमं मेव दानक्रमेण तु। ब्रह्मजप्तेति मंत्रेण श्रीसूक्तं च जपेत् पुनः।
अयुतं तच्चीर्णं जप्ये तु पस्या स्नानं विधीयते। कलशाष्टदशैव औषधी तत्र निक्षिपेत्। मूलमांसी १८

वसा कुष्टं मलेंद्रजनीद्वयं। माटीपंचमकुष्टं च शतमूलं शतावरी। कल्हारी च गुडूची च सिंही व्याघ्री तथै
व च। पंचगव्यं समस्तं कलशं च घटमध्यतः। ब्राह्मणांश्चैव गोदानं प्रति मास्नापयेत् ततः। ततो पूजां करिष्यति
चंदनेन सकुंकुमैः। श्वेतपुष्पैः जातिपुष्पैश्च पवित्रैर्बिल्वपत्रकैः। अन्यैश्च केतकीकुसुममल्लिकाद्यैः
ति पूजयेत्। नैवेद्यैर्विविधाकारैर्धूपदीपप्रदानानि च। एवं पूजां प्रकर्तव्या ततो होमं विधीयते। रक्तचंदनति
लैः। तिलधान्ययवान्वितैः। मधुक्षीरं दधिं चैव श्रीफलं च बिजोरिकं। दशांशं क्षिपते होमं महाव्याहृ
तिसंयुतं। अस्य पवस्वेति मंत्रेण पाराशर ऋषिरग्निर्देवता गायत्री छंदः आज्याहुत विनियोगः। ओं मे चस्य नाशि
ना ऋषिर्महालक्ष्मी देवता त्रिष्टुप्छंदः। विश्वामित्र ऋषिर्विष्णुर्देवता गायत्री छंदः आज्याहुत वि
तव्यं अष्टोत्तरशतं विधानेन जपेत्। एवं होमविधानेन शत्रुकालकृतो जनः। भूरिदानं ततो दद्या
त् गो गां च त्रीणि च आनंदं। जइ दक्षिणते वरतो हतरोगं विनश्यति। सप्तजन्मकृतं पापं मुच्यते
नात्र संशयः। इति कर्मविपाके हतरोगविधिः। अथ कर्मविपाकमाह। ब्रह्मांडपुराणे नरस्य
पूर्वजन्मनि तस्य पापपश्चि तावरणं। पुण्यपापस्य फलं लिखितं विघातकं कर्ममेव कथ्यते।
उत्पन्ने पश्चिमे देशे कुलस्यां तमजायते। सर्वसुखमवाप्नोति ब्राह्मणो ज्ञाति रविप्रः। काय
स्थो वणिक् कस्यच। स्यात् तेमंजाति शूद्र तावत्। दानं दीयते तस्य पुण्यं कुर्वीत सोत्तमं। तस्य गर्भे क्रूरूप
स्य संजगत्यां न जायते। पुत्रस्य परमते त्रासी गच्छते च पुनः पुनः। ज्ञानयोगं तस्य जायंते कोधे १८
तस्य तस्य वतद्भवेत्। सक्रोधे नवतो पुरुष करचैव प्रहारणा। जलस्नाई जवे ज्ञानी गंगीर पापतद्भवेत्।

क॰मि॰वि॰

15

नस्तं चरणं तस्य प्रायश्चित्तं च तद्भवे । व्याधितं जायते नरः स्त्रीपुत्रांश्चापि नश्यति । तस्याप्याचरणं कुर्यात् शास्त्रोक्तं पापनिके ति
ष्यते । चांद्रायणं व्रतं कुर्यात् स्वर्णस्त्रीतोलकद्वयं । दशवर्णां च दातव्यं कपिलां ब्राह्मणाय च । ततो दानं ततो दश
शत ब्राह्मणभोजनं । एवं तद्दीयते दानं घृतैर्मास्नानं कारयेत् । ततः पञ्चकलशौ वाष्टौ दिशाश्च विदिशास्त
ता । सर्वौषधि क्षिपेत्तत्र हिरण्यसपल्लवे । अरिष्टं काकजंघा च शतमूलीशतावरी । कषायपंचकनामामृ
मांसी जयंतिका । वचदारु हरिद्रा च पंचगव्यं च तद्भवे । एवं स्नानविधिं कुर्यात् पश्चात्प्रतिमां पूजयेत् । रुलचंद
नखिं दूरं कुसुमं जातिकुंदनं । करवीर मधुश्चैव पुष्पधूपा निवेद्यतां । कस्तूरी गुग्गुलं चैव शतपुष्पी । तिलदीप
कं । नैवेद्यं दीयते चैव पंक्तिकैः पलिकास्तथा । एवं पूजाविधिं चैव ततो होमं तु कारयेत् । बुधस्य प्रतिमा
कुर्याद्द्वादशोपलसंयुता । कमलं चाष्टदलं कुर्या । उद्बुध्यस्वाग्नि मंत्रवित् । जातवेद न च चैव अग्निरूतं
तिमंत्रितं । अग्निमरुत स्वचिर ग्निर्देवता गायत्री छंदः व्याहृतिसंहितं जलमध्ये जपेद्विनियोगः । तिलकं
कुल मिश्राणि खर्जूरी नागपत्रकं । चरोजी नालिकेरं च बिजौरी नारंगफलं । दधुघृतं लते कुर्याद्दशांशं
होम कारयेत् । एवं होमप्रकर्तव्यं दंडीतं च शतद्रुपं । जयदंशल वर्तावरतां सर्वपापविनश्यति । आरे
गयं पुत्रसोपत्यं व्याधिमूलं चरत्वपंगताः । इति कर्मविपाके मंत्र छकुविधिः । अथ कर्मविपाकमाह ॥ ॥
ज्ञ अपस्माररोगेण हरते स्वर्गतिः कथ्यते ॥ देशे च उत्तरे चैव ब्राह्मणो जन्म तद्भवे । क्षत्रियो वैश्यतां जाति १५
यदि मायं पिबेत् पुनः । [illegible] वेचैव परस्त्रीगमने यदि । माघमासे पापजं वेचैव ततः तत्पूर्वजन्मनि ।
नस्तं चरतां तस्य प्रायश्चित्तं च तद्भवे । पूर्वजन्मकृतं पापं व्याधिरूपेण तिष्ठति । परस्त्रीगमने यस्य ब्राह्मणास्य